

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1616

52. De potestate Episcopi circa poenas, vel poenitentias iuris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14007

tium ascendere, si fuerit perfectæ vitæ, & conuersationis.

Cap. Presbyteros qui, *dist. 50.* Glossa ait, posse Episcopum dispensare cum Hæretico, vel Schismatico ad sanam mentem respiciente, vt ad sacros ordines promoueatur. Sic etiam Speculator loco supra citato *vers. 29.* Hoc olim iure antiquo locum habebat, sed in *cap. At si Clerici, de iudic. Episcopus non dispensat in criminibus adulterio maioribus.* Item nunc cum Hæreticis, vel Schismaticis solus Papa dispensat, etiam post Decretum Concilij Trid. *sess. 24. cap. 6. de reformat.* quia per Bullam Pontificiam quotannis legi solitam in die Cœnæ Dominicæ, nemo alius, nisi Papa Hæreticum, vel Schismaticum potest absolueret: non obstante Concilij Generalis Decreto.

Sin item Episcopus seruum, vel Originarium à Domino, vel à Monasterio, cuius est seruus, redimere velit, potest eum ad Ordines promouere, *c. Generalis, & c. Adulter dist. 54. Specul. loco citato vers. 41.* Dispensat quoque Episcopus cum Clerico concubinario, cuius crimen est occultum, *Glossa in c. Quisquam, verb. Damnationis, de tempor. ordinat.*

Cum adultero, vel periuro, vel falso teste Sacerdote, vel Clerico alijs criminibus adulterio minoribus obstricto, dispensat Episcopus, *ca. quæstum de tempor. ordinat. & c. At si Clerici, §. de Adulterijs, de iudic. vt ministrent in susceptis ordinibus, & vt ad vltiores ordines ascendant.* Item cum Presbytero etiam, Diacono, & Subdiacono, qui aliquid de ministerijs Ecclesiæ vendens sacrilegium committit, dispensat vt ministret in ordinibus susceptis, *c. Si quis Presbyter dist. 50.*

Dispensat præterea cum Diacono, qui Missæ sacrificium fecit, vt in suo officio permaneat, & retineat Beneficium quod habebat, *ca. ex litteris, de Clerico non ordinato ministrante.* Dubiæ quæstionis est, Vtrum possit Episcopus dispensare, vt ad Sacerdotium promoueatur; *Glossa in eo Capite, in verbo Misericordiam* dicit posse. Idem insinuat Innocentius in *cap. Dilectus, de tempor. Ordinat.*

Sed Hostien. & Gofred. & Panormita. *ibid.* aiunt solum Papam dispensare posse. Idem quoque tradit *Specul. in Specul. iuris p. 1. tit. de dispensationi. §. Nunc, de Episcoporum. vers. 18.* quod probant, quia solus Papa dispensat cum eo, qui suspensus ab ordine, quem habet, ministrat: ergo solus Papa dispensat cum eo, qui ministrat in ordine quocumque. Vnde consequens est, secundum eorundem Auctorum sententiam, vt si quis Laicus in aliquo ordine deseruiat, non possit ad aliquem ordinem promoueri, nisi Papæ auctoritate.

Nunc vero, post Decretum Concilij Trid. *sess. 24. c. 6. de reformat.* possunt Episcopi dispensare in omnibus irregularitatibus, suspensionibus, ex delicto occulto proluentibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs ad forum contentiosum ductis.

CAP. LI.

De potestate Episcopi circa Matrimonium, & Voti, ac Iurisiurandi vinculum.

PRIMO quæritur, An penes Episcopos sit aliqua potestas relaxandi ea quæ iure communi ad Matrimonium spectant? Respondeo, esse angustissimam, & nihilominus, vt docent Angel. *verb. Dispensatio nu. 5. vers. ex quibus concludo.* Syluester. *eod. verbo q. 9. vers. ex quibus concludo.* Nauar. in *Manuali cap. 22. n. 35. vers. dubium autem,* potest Episcopus dispensare in gradibus Matrimonij prohibitis, quando impedimentum est occultum, & ad Papam non patet aditus, & coniuges separari non possunt absque magno scandalo, vt nonnunquam accidit in mulieribus cognitis à consanguineis sui viri ante matrimonium contractum, idem iuris esse putant de eo, qui post votum simplex castitatis matrimonium consummat. Potest,

inquinat, Episcopus dispensare, vt debitum coniugale peccat, quia non est verisimile, Papam velle vt laqueis conscientiarum irretiti maneant, qui præ inopia, aut alia difficultate Romam venire, aut aliquem, eius rei gratia mittere nequeunt.

Possunt etiam episcopi dispensare in impedimentis, quæ impediunt tantum, & non dirimunt matrimonium. *Paludanus in 4. dist. 34. q. 1. art. 2. Antonin. 3. p. tit. 1. cap. 19. §. 4. Nauar. in Manuali cap. 22. nu. 84.* excepto voto Castitatis & Religionis, in quo solus Papa dispensat.

Episcopus etiam potest dispensare iustis de causis, vt matrimonium contrahatur, sine denunciationibus publice factis in ecclesia. *Concil. Trid. sess. 24. cap. 1. de reformat. matrimon.*

Secundo quæritur, An episcopus possit relaxare, vel commutare voti, aut iurisiurandi vinculum? Ampla facultas est penes episcopos ad relaxandum voti, & iurisiurandi vinculum: possunt enim episcopi, cum iusta subest causa, relaxare, vel permutare omnia vota, præter quinque, in quibus solus Papa dispensat consuetudine recepta; quæ sunt, votum castitatis perpetuæ: votum simplex ingrediendi Religionem, votum peregrinandi in Terram Sanctam, vel peregrinandi ad limina Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, vel peregrinandi ad Templum Sancti Iacobi Compostell. Dicitur, Castitatis perpetuæ, quia si quis voueat castitatem solum ad tempus, vel voueat non ex toto, sed ex parte castitatem, potest episcopus dispensare: vt si quis promiserit se nunquam ad nuptias transire, non enim vouet simpliciter continentiam: nam si quis tale votum faciat: & deinde cum scorto rem haberit, contra votum non facit: si quis voueat se sacros ordines suscipiturum, potest episcopus dispensare? non enim vouet castitatem, sed sacrorum ordinum susceptionem: *similiter* inquit, Syluester, *votum 4. q. 5. vers. sextum. secundum Archidiaconum dispensare potest cum eo, qui viuens in religione laxiori vouet arctiorem, & cum eo, qui vouens ingressurum in arctiorem, vt suscipiat laxiorem;* nam huiusmodi votum non est Religionis simpliciter, sed certæ Religionis; nec episcopus cum huiusmodi votum commutat, vel relaxat, solumt vouentem simpliciter à voto Religionis.

Item possunt episcopi relaxare, vel commutare iurisiurandum promissorium, si iusta subest causa. Vnde S. Thomas 2. 2. *quæst. 89. art. 9. ad tertium. Dispensare Episcopi possunt, quando dubium est, an id quod iuratum est, sit licitum, an contra, vt ille an noxium:* Nam si manifeste sit licitum, & vtile, non videtur, inquit, locum habere dispensatio, vel commutatio, nisi aliquid melius occurrat ad communem utilitatem faciendum, videlicet ad commune bonum dicentis;

Dispensat etiam episcopus in iureiurando, dolo, metu, aut vi facto, *Innoc. cap. 1. de iureiurando,* dispensat itidem in iureiurando, quod turpe est ex parte eius cui iuratum est. Panormita. in *c. 1. de iureiurando.* Vt si quis iuret alicui se soluturum vsuras.

CAP. LII.

De potestate Episcopi circa pœnas, vel pœnitentias iuris.

EST penes episcopos potestas relaxandi pœnas iuris, & pœnitentias Canonum, siue in iudicio, siue in foro conscientiæ, *cap. tempora 26. q. 7. cap. Panam. c. Medicinam, c. Verbum Dei, c. Mensuram, c. Index, de pœnit. dist. 1.* Hinc est, vt possit episcopus minuere pœnitentiam iniunctam à Canone, ei qui matrem necauit, *cap. Latorem, & ibi Glossa 33. q. 2.*

Potest episcopus pœnas ob crimina, siue delicta iure communi constitutas, minuere, vel commutare, ita vt corporis, vel spirituales pœnam in pecuniariam commutare queat. *Doctores in c. Licet, de pœnitentijs, & remissioni.*

PRIMO quæritur, An possit episcopus causa cognita, pœnitentiam impositam alicui à Summo Pontifice ex

toto, vel ex parte remittere. De qua questio. Glossa in cap. Laorum supra citato, in verbo, Censuram. Romanus singulari 460. Hippol. singulari. 182. Et verius est quod multi doceant, non posse, quia inferior nequit superioris sententiam mutare.

Secundo queritur, In quibus criminibus, siue casibus Episcopus dispensare non possit? Respondeo, Primo in criminibus adulterio grauioribus non posse, e. At si Clerici, de adulter. de iudic.

Secundo in homicidio, e. Miror. distict. 50. siue iusto, siue iniusto: si actu mors, vel abscissio membri secuta sit. Innocent. & Hostiensis in ca. 1. de Clericis pugnans in duello. Hoc intelligitur, Episcopum non posse dispensare cum Clerico homicida, vt in suo officio ministret.

Tertio, Non potest Episcopus dispensare cum Simoniaci qui ordinem, vel beneficium per simoniam sciens recepit; est enim excommunicatus & suspensus à diuinis, cum quibus solus Papa dispensat.

Quarto, Cum excommunicato, vel suspensio à diuinis, qui se sciens diuinis ingessit, e. Cum armeni, de sens. & re iudic. in 6. & e. Cum medicinalis, de sent. excom. in 6.

Quinto, Cum Clerico, qui excommunicatus se confert ad Principem secularem, contempto Ecclesiastico iudice, e. si quis Episcopus 21. q. 5.

Sexto, Cum bigamo non potest dispensare, vt ad sacros ordines promoueat, cap. 1. de bigamis, & e. Lector. dist. 34.

Septimo, Cum Clerico ministrante in ordine quem non habet, non dispensat Episcopus, vt ad ordines superiores ascendat, e. 1. de Cler. non ordinat. ministrante.

Octauo, Non dispensat cum Clerico promotus per saltum, vt ad superiores ordines promoueat, e. 1. de Clerico. per saltum promotus.

Nono, Non dispensat cum eo, qui furtiue ordinem recepit, vt ad maiores ordines prouehatur. Si prohibitus ab Episcopo sub analhemate, ne quisquam furtiue ordinem susciperet, nihilominus recepit, ca. 1. de eo, qui furtiue ordinem suscipit.

Decimo, Non dispensat cum eo, qui extra tempora iure statuta sacrum ordinem recepit, vt superiores ordines suscipiat, e. consultationi, de temporib. ordinat.

Vndecimo, Non dispensat cum eo, qui excommunicatus ordines recepit, e. cum illorum, de sent. excom.

Duodecimo, Non dispensat cum Apostata à Religione, qui in Apostasia sacrum ordinem suscipit, vt in suscepto ordine ministret, cap. ult. de Apost. Nec etiam dispensat cum eo, si dimisso habitu Religionis, minores ordines suscipit: quia excommunicatus est, e. 25. periculo sa. ne Clerici, vel Monachi in 6. in quo solus Papa dispensat, e. cum illorum de sent. excom.

Tertio queritur, An sit statuenda regula generalis, vt possit Episcopus in omni crimine & casu dispensare, excepto eo, in quo ius expresse prohibuit, ne dispenset? An vero contra sit statuenda regula generalis, vt in nullo crimine, vel casu dispensare queat, nisi expresse ius permittat? De hac questione Glossa, dist. 50. Et Doctores in cap. At si Clerici, de iudic. Communis est sententia, quam habet Ioannes Andreas in ca. citato, posse Episcopum dispensare in omnibus criminibus & casibus, nisi expresse prohibeatur in iure.

Quarto queritur, An Episcopus in casibus sibi permittis dispensare queat sine Capitulo Canonicorum? Archid. in c. 15. qui, de filijs Presbyterorum in 6. negat posse, Sed verius est, quod ait Glossa in c. Cum ex eo, de elect. in 6. posse, si tamen accusatus fuerit, de dispensatione leuiter, vel temere facta, mereatur depositionis pœnam, e. 1. dist. 51. Hoc habet locum, teste Hostiensis, quem citat Silu. dispensatio. q. 12. si monitus corrigi nolit.

Quinto queritur, An Episcopus promouendo aliquem ad ordinem, beneficium, vel officium, eo ipso intelligatur dispensare cum eo in impedimento, quod habet ad illud? Panormitan. in cap. Cum in cunctis, de elect. ait, Epi-

scopus in casibus, in quibus potest dispensare, conferendo beneficium indigno, non videtur dispensasse: imo puniendus est, quia contulit indigno. Idem omnino tradit Glossa in c. 1. de atat. & qualis. in 6. At vero si Episcopus sciat rationabilem causam subesse ad dispensandum, tunc si cum cognitione legitime causæ aliquem promoueat ad ordinem, Beneficium, vel officium, eo ipso dispensasse intelligitur, quamuis non vtatur hoc verbo, dispenso, nam satis est secundum conscientiam, si dicat, se illum promouere ex legitima causa sibi cognita, Silu. verb. Dispensatio, q. 15.

CAP. LIII.

Quanam crimina, & causas Laicorum possit Episcopus cognoscere, & iudicare.

Sciendum est, crimina vel esse tantummodo Ecclesiastici fori, vel secularis, & profani duntaxat, vel mixti. De criminibus Ecclesiastici fori solus iudex Ecclesiasticus cognoscit, & iudicat; sicut solus secularis de criminibus, quæ sunt ciuilibus tantummodo fori. De criminibus vero mixti fori vterque iudicat.

Primo queritur, Quanam sint crimina tantummodo Ecclesiastici fori? Respondeo cum Gessredo, & Abbate in c. cum sit generale, de for. compet. n. 30. esse illa, quorum prohibitio ortum habet ex iure Canonico solo, vel simul cum iure diuino, vel naturali, sed absque ciuili: ac proinde huiusmodi crimina cognoscuntur, iudicantur, puniuntur ex præscripto iuris Canonici, non ciuilibus. Crimina pertinentia solum ad forum seculare, sunt illa, quorum prohibitio ortum habet ex iure ciuili, non Canonico: vnde cognoscuntur, iudicantur, plectuntur, prout leges ciuiles præscribuntur. Crimina mixti fori sunt, quorum prohibitio est tum in iure Canonico, tum in ciuili, quia vtrumque ius pœnas in criminis constituit.

Secundo queritur, Quot sint genera criminum, quæ ad forum tantum Ecclesiasticum spectant? Respondeo esse multa. Communis est sententia esse hæresim, simoniam & vltam, Matrimonium contractum in gradibus iure Canonico prohibitis, vel cum impedimento, vel contra præceptum aliquod iuris Canonici, nuptias celebrare in temporibus ab Ecclesia interdictis. Item violationem voti facti Deo. Et violationem alicuius ex quinque præceptis Ecclesiæ, violationem alicuius censuræ Ecclesiasticæ, sacrilegium in Sacramentis commissum. Contra communem omnium opinionem docet Couar. lib. 3. ca. 3. num. 1. variat. resolut. vltam esse mixti fori, siue questio sit iuris, siue facti. Dices, leges ciuiles etiam prohibere hæresim, & vltam, ergo videntur esse mixti fori. Respondeo, hæresim cognosci & iudicari non posse, nisi ex sacris litteris, vel Ecclesiasticis Canonibus, & propterea ad iudicem tantum Ecclesiasticum pertinet: nec obstat, quo minus ad forum tantum spectet Ecclesiasticum, si Catholici Principes seculares leges ciuiles tulerint contra Hæreticos; hoc enim fecerunt postquam cognouerunt hæresim sacris Canonibus esse damnatam: vltura itidem ciuilibus legibus fuit aliquando permilla; ex iure autem diuino, non ciuili, habemus vlturam omnem esse peccatum Deuter. 23. & in Euangelio legimus: Mutuum date, nihil inde sperantes: & propterea vltura fori tantum est Ecclesiastici. Glossa in c. 1. de offic. ordin. & communis Doctorum opinio in c. cum sit generale, de foro compet. & in Cle. dispensatio. de iudic. Quamuis Bar. & alij in l. Titia, ff. solui. matrim. sentiant esse mixti fori, quando questio est facti, secus quando est questio iuris.

Dubia questio est, An concubinitus sit tantum Ecclesiastici fori, an etiam mixti? Quibusdam asserentibus, solum esse Ecclesiastici fori. Goffre. quem citat Abbas in c. cum sit de foro com. n. 25. alijs contra asserentibus, esse mixti fori. Bern. de concub. n. 6.